

Húsz év után

Bálványos

Húsz évvel ezelőtt néhány értelmiségi Erdélyben úgy döntött, hogy Bálványosfürdön meghányják-vetik a magyarság legégetőbb sorskérdéseit. A román forradalom előtt járunk még, Ceausescu biztosnak érzi hatalmát, Románia hermetikusan el van zárva a világtól.

Önmagában véve az, hogy néhány magyar összehajolt – visszagondolva az 1989-es évre – nem volt valami világrengető esemény. A kommunizmus összeomlásának vészterhes, nehezen áttekinthető, ugyanakkor izgalmas, cselekvésre készítő időszaka volt ez. Magyarországon viharos események zajlottak, a Trianonban elcsatolt magyar nemzetrészek felocsúdva aléltóságukból szinte egycsapásra „talpra álltak”, egyre-másra hozták létre pártjaikat, szervezeteiket. Ugyanaz a szellemi pezsgés volt tapasztalható szerte a Kárpát-medencében.

Az elmúlt húsz év alatt sokan és sokféle fórumon vitatták meg a magyarság helyzetét és próbálták számba venni a jövőbeni lehetőségeit, de nem olyan rendszerességgel, ahogyan ezt tették Székelyföldön, ahol minden évben sort kerítettek az eszmecserére. Talán ennek a folyamatosságnak köszönhető, hogy a Bálványosi Szabadegyetemnek legendás híre ment.

A nagy sereglések idején a magyar szellemi élet legjobbjai kötelességüknek érezték, hogy kölcsönösen tiszteletüket tegyék minden magyar zászlóbontó rendezvényen. Aztán, ahogyan fellobbant a tettvágy, úgy ki is aludt. A kisebbségi politikában fokozatosan azok váltak hangadóvá, akik a kommunista időkben jelentős politikai szerepet vállaltak. A régi motorosok tényerésével a magyar szellemi élet legjobbjai lassan elmaradtak a rendezvényekről, kivonultak a politikából. Nagyon kevés nemzeti szellemű műhely maradt, de – ahogyan Csapó Endre írja – az Olt mellett, a fenyőfák árnyékában, a kürtöskalács illata mellett még mindig jól el lehet beszélgetni egymással.⁽¹⁾

A tűz sokfelé kihuny, de azért okkal-móddal alkalmanként össze lehet trombitálni több ezer

embert. Nem a cselekvésvágy hozza össze az embereket, hanem az együttlét öröme. Meghallgatják a szónokokat, akik a térségben lezajlott történelmi jelentőségű változásokról beszélnek: a demokráciáról, a békés átalakulásról, a népek barátságáról, az Európához való felzárkózásról, meg ilyenekről.

Az emberek szeretnek szép szavakat hallani, ideig-óráig talán el is hiszik, hogy rendjén áll a szénájuk, aztán legyintenek egyet. Megint lóvá tették őket. Mondani mindent lehet. Minél súlyosabb a helyzet, annál nagyobb a mellébeszélés.

Erről jut eszembe egy tanulságos kis történet, ami ide illik. Egyszer a szabadkai magyar konzulátus tisztségviselőjével beszélgettem, amikor odalépett hozzánk valaki.

– Én csak egyéves vízumot kaptam, van akinek meg öt évre szólót adtak – reccsent rá a tisztviselőre.

Ki mondta magának, hogy öt évre szólót kapott? Egyik ismerősöm.

Nos, tudja mit, akkor legközelebb mondja azt az ismerősének, hogy maga meg tíz évre szólót kapott!

Valahogy így vagyunk az elért eredményekkel is. Lehet a népek közeledésről, a piacgazdaság alapjainak lerakásáról, a nemzeti kisebbségek helyzetéről, a demokrácia győzelméről, vagy a Európa követendő példájáról szépeket beszélni, de ettől még a valós helyzet több mint kiábrándító.

A szilánkok és a nagytőke

Ezek a gondolatok annak kapcsán ötlöttek fel hirtelen bennem, hogy az Aracs folyóirat szerkesztőjétől, Mák Ferencről levelet kaptam, amelyben arról tájékoztat, hogy a lap legközelebbi számában kiemelt helyen szeretne foglalkozni a kárpát-medencei magyarság „pillanatnyilag legégetőbb” sorskérdéseivel. A „legbántóbb szálkákat” sorolva utalt a szlovák nyelvtörvényre, a kárpátjai oktatási törvényre, az erdélyi közhivatalok „magyartalanítására”, a nemzeti tanácsok működését szabályozó szerb törvényre, a magyar választói névjegyzékre. Egyben felkért, hogy egy

¹ Csapó Endre: Húsz év értékelése. *Megjelent a Magyar Élet 2009. július 30-i számában*

terjedelmesebb tanulmányban foglaljam össze ezzel kapcsolatos meglátásaimat és véleményemet.

Kapóra jött a felkérés, hiszen Bogár László–Drábik István–Varga István izgalmas könyvét olvasgatva⁽²⁾ hasonló kérdéseken rágódom. A könyv röviden arról szól, hogy az a társadalmi–gazdasági elit, amely eddig a világot, legalábbis Nyugatot irányította, „pusztulási lejtőn” van. Mi is az adott koordináta-rendszeren belül élünk, mi is a „nemzetközi pénzimpérium” karmai között vergődünk, és egyelőre fogalmunk sincs, hogyan védekezhetnénk a túlkapásai ellen. A szerzők arra hívják fel a figyelmet, hogy nekünk magyaroknak, akik amúgy is kutyaszorítóban vagyunk Trianon óta, nagyon rövid idő alatt olyan tudásra és bátorságra kell szert tennünk, amely reményt nyújt arra, hogy abból a mély társadalmi, gazdasági, erkölcsi szakadékból, amelybe a nevezett társadalmi–gazdasági elit helyi kiszolgálói rántottak bennünket, valahogyan kimásszunk.

Ahogyan a könyv okos, csupán pár soros előszavában olvasható, nincs idő fölösleges beszédre, hiszen Magyarország a létéért küzd. Haladéktalanul fel kell hogy vegye a harcot a külső és belső ellenségeivel, mert azok, akik korábban csak a területét akarták, most a „testét és lelkét” is akarják.

Nekünk, kisebbségben élőknek, akik a nemzet romlásának legkiszolgáltatottabb áldozatai vagyunk, oda kell hogy figyeljünk minden figyelmeztető jelre, ha még nem vettük volna észre, hogy egyre rosszabbra fordulnak a dolgok a végletessé váló világban. A könyv tanúsága szerint a ránk nehezülő korban olyan konfliktusokkal kell szembenéznünk, amelyek mellett a román, szlovák, ukrán vagy szerb politikusok magyarellenessége, a körmünk alá szúrt „szálkák”, szájalomra méltó emberek ostoba packázásának tekinthető.

Azok a politikusok, akik nincsenek tisztában vele, hogy a nyugati világ nemzetközi pénzügyi hatalmasságai jelentik rájuk és népükre a veszélyt, elsősorban saját népük sírásói. A száлка persze fáj, de faragatlan tuskókra, percemberekre, a gazdasági-politikai lejtmenet figuráira ne vesztegessük hosszasan se az időnket, se az energiánkat.

Micsoda faragatlan tuskónak kell lennie annak, aki frusztráltságában a legkiszolgáltatottabb helyzetben levőkön, a kisebbségeken próbál rúgni egyet. Gyávának is ugyanakkor, hiszen a létszerveződésben fellépő frusztrációért, a gazdasági visszaesésért, a recesszióért és a mély társadalmi depresszióért, amibe a térség került, a nemzetközi piaci erőkkal kellene szembeszegülni, amihez persze se tudásuk, se merszük. Ha ugyan nem épp annak a sajátos

politikai, ideológiai és gazdasági diktatúrának a helyi kiszolgálói ők is, amely a szabadpiac érvényesülése érdekében akadályként kezeli a kulturális tradíciókat, és ellene van mindenféle autonómiának, önrendelkezésnek. Látnunk kell, hogy a globalizáció számos vonatkozásban visszafordíthatatlan folyamatokat indított meg, amennyiben nemcsak a nemzetállamok gazdasági és politikai mozgásterét szűkíti be, hanem a szociális és jóléti rendszer szétverésével magának az államnak az alapvető szerepét, létének az értelmét kérdőjelezi meg.

Ezen morfondírozva kapóra jött tehát a számvetésre való fölkerés, de bevallom, a tisztázó szándék nem csak a kárpát-medencei magyarság vonatkozásában foglalkoztat, és nem feltétlenül a „legbántóbb szálkák” mentén szeretném gondolataimat másokkal megosztani, hanem egy szélesebb körű kitekintésre érzek magamban késztetést. Azokról a világban zajló háttértörténekről szeretnék elmélkedni, amelyek következtében zátonyra futottunk. Nem csak mi, a világpolitika színpadán mit sem számító kisebbségek, hanem országok, népek és nemzetek.

Vannak vagy nincsenek határok?

Azt mondják nekünk, hogy az Európai Unióba való beilleszkedés hosszú folyamat, amelynek még csak az elején tartunk. Van határ, meg nincs is. Átjárhatóak, meg nem is. A szlovák kormány megtagadta a magyarországi köztársasági elnök belépését az országba. Korábban megtették ezt a szerbek és a románok is. A magyar köztársasági elnökkel úton-útfélen érzékeltetik, hol vannak a trianoni határok.

Az uniós országok közötti határok teljes megszűnése voltaképpen még nem történt meg, mondja erre Markó Béla, az RMDSZ elnöke a Bálványosi Szabadegyetemen. És mindaddig, amíg szlovák nyelvtörvényről vagy a romániai magyar tisztségviselők leváltásáról beszélünk, addig ezek a határok léteznek. Szerbia a csatlakozás kezdetén sem tart, ebből értelemszerűen következik, hogy nálunk gyakoriak a magyarverések.

Nagy ünnepekre került sor a vasfüggöny lebontásának 20. évfordulóján. De vajon eltűnt-e csakugyan a vasfüggöny? Az aknazár, a szögesdrót kerítés igen, fizikailag nincs már rá szükség. A valóságban azonban nincs az életnek olyan területe, amit nem érint a korábbi két táborra szakadás. És korántsem az egykori kommunista blokk nemzetei közötti torzsalkodás a legszembetűnőbb és legbehozhatatlanabb különbség, ahogyan ezt

² Bogár László–Drábik István–Varga István: *Válság és valóság. Éghajlat Könyvkiadó. Budapest, 2009.*

Nyugaton előszeretettel állítják, hanem a gazdasági lemaradás, és ebből adódóan a gyengébbek kiszolgáltatottsága. Ehhez az örökséghez jött hozzá a hitelezői nyomogatás, és sok minden más.

Kérdés, hogy létrejön-e valaha is az Európai Uniónak olyan értelmű homogenizálódása, amikor már nem lesznek szembetűnő különbségek sem a Magyarországgal szomszédos országok, sem a korábban létrejött nyugati unió és a későbbi, még folyamatban lévő keleti csatlakozó rész között? A rendszerváltó országok gazdasága romokban hever. A tőkebeáramlás érdekében áron alul privatizálták a legnagyobb vállalatokat, többségük azóta tönkre is ment, munkanélküliek seregét hagyva maga után. A beharangozott dúsgazdag külföldi befektetők elmaradtak, s akik mégis jöttek, hamarosan sorsukra hagyták a megvásárolt, számukra nem jelentős üzemeket, mit sem törődve az ott dolgozó munkásokkal és családjukkal. A privatizációból befolyt összegek kézen-közön eltűntek, befektetésekre, új munkahelyek létesítésére nem jutott. A gazdasági és pénzügyi válság mindenütt újabb megszorításokat követel, olyan intézkedéseket, amelyek az országok további eladósodásához vezetnek. Ami tehát a lehetőségeket és kilátásokat illeti, ha lehet, még magasabb az a bizonyos elválasztó fal Nyugat Európa és az újonnan csatlakozott országok között. De azt is mondhatjuk, hogy a fal helyén szakadék húzódik.

Pénzkiáramlás és közbeszéd

A pénzkiáramlásra vonatkozóan Bogár László a következő hasonlattal él: évente több milliárdnyi profitot, illetve kamatot vonnak ki az országból, amelyről az ország nyilvánossága előtt senki sem beszél. Ezt a helyzetet úgy kell elképzelni, mintha volna egy legyengült állapotban levő emberi test, amely fölött mindenki sajnálkozik, ötletekkel áll elő, hogyan lehetne rajta segíteni, csak azt nem veszik figyelembe, és nem akarnak róla beszélni, sőt nem is szabad róla beszélni, hogy nyitva van az egyik aortája, és vastagon ömlik belőle a vér.⁽³⁾

Hamis és mesterséges mindenféle politikai diskurzus és értelmiségi közbeszéd, amely az erőforrások gátlástalan kiszívásával nem akar vagy tud szembenézni. Márpedig a globális hatalmi szerkezet ma így működik. Ebből arra lehet következtetni – mondja Bogár László – hogy nálunk van a legkorruptabb elit az egész térségben. A vezetés nemcsak korrupt, hanem hazug is, hiszen az erőforrások kiáramlása helyett arról beszél, hogy túl

nagy a fogyasztás, holott a túléléshez vagy arról kell lemondani, hogy télen egyenek vagy fűtsenek az emberek.

De így van ez más országokban is. A térség eladósodása nem gazdasági természetű, hanem hatalmi-politikai stratégiai probléma. A térség népességének többsége hamarosan eljut a fizikai tűrőképesség határáig, ugyanakkor erre az előre látható helyzetre vonatkozóan egyik országnak sincs stratégiája. Annál több előtanulmánnyal rendelkezik az a pénzügyi főhatalom, amely eddig minden válságból, országok csődbejutásából, tömeges munkanélküliségből, rendkívüli állapot bevezetéséből, háborúkból stb. hatalmas nyereséggel került ki.

A térség felzárkóztatása

Az, amit „felzárkóztatásnak” hívunk, nem egyéb mint ennek a szerencsétlen térségnek a végleges széttroncsolása, beleértve ebbe az államokat, nemzeteket, vállalatokat, családokat, intézményeket, iskolákat, kórházakat, szociális ellátórendszereket. Történik mindez annak érdekében, hogy semmi se akadályozza az itteni erőforrások szabad kiszivattyúzását.

Nyugat a „felzárkóztatás” ellenében szabad hozzáférést követel a javakhoz, energiaforrásokhoz, piachoz, amit ígéretésekkel, fenyegetéssel, agymosással, szankciókkal, főként a vezető politikai réteg korrumpálásával, el is ér. És miután a privatizálásnak nevezett szabad rablás következményeként összeomlott az oktatás, az egészségügy, a nyugdíjrendszer, az államháztartási reformoknak nevezett újabb adókkal és korlátlan hitelfelvétellel szivattyúznak ki mindent, ami még pénzzé tehető.

A berlini fal ledőlt, arra azonban a legrosszabb álmában sem gondolt senki, hogy ez a térség, amelyben élünk, a szovjet megszállás után a fejlett Nyugat szemét-lerakóhelyévé válik.

A közlegelők tragédiája

A rendszerváltással előállt helyzetet talán egy tanmesével lehetne megvilágítani, amit Garrett Hardin jelentetett meg a Science magazinban 1968-ban. A sokat idézett tanmese annak az életformának a kockázataira próbál rávilágítani, amelyre senki sem figyelt oda a rendszerváltás elején.

A tanmese egy képzeletbeli falu lakóiról szól, akik – közösségi érdekeiket szem előtt tartva – megállapodtak abban, hogy minden gazda csak egy

³ Id. m. 107. o.

tehenet tart és hajt ki a közös legelőre. Ez így is ment egy ideig, és ezáltal bár szerény színvonalon, de hosszú távra biztosítva volt a falu fennmaradása. Egy napon mégis megjelent valakiben a kísértés, hogy túljárjon a többiek eszén. A nagyobb haszon érdekében titokban két tehenet tartott és terelt ki minden nap a legelőre. Ezzel a többi gazdára eső hozadék valamelyest csökkent, de nem olyan mértékben, hogy felboruljon a rend. Az eset azonban másokat is arra készített, hogy hasonló módon rejtett többlethaszonra tegyenek szert. Ezzel a képzeletbeli falu lakói veszélybe kerültek, hiszen a falu legelője csak úgy biztosíthatja a falubeliek életét, ha az extraprofitszerzés kísértését sikerül kordában tartani. A közlegelőre több tehenet küldő gazdák nemcsak erőszakot tettek a többiekben, hanem veszélybe sodorták a falubeliek életét.

A tanmese arról próbál meggyőzni bennünket, hogy egy közösségen belüli hallgatólagos megegyezést (mondhatnánk társadalmi szerződést) kockázatos megszegni. Már egy eset is elégséges ahhoz, hogy láncreakciót indítson el, amely aztán kikerülhetetlenül az egész rendszer összeomlásához vezet. (4)

Nos, a rendszerváltás – lényegét tekintve – egy szolidaritási alapokon nyugvó társadalmi szerződést helyezett hatályon kívül, olyan formán, hogy az új hatalmi ideológia szabad teret biztosított a gátlástalan profitszerzésnek. Erre vonatkozóan azonban semmiféle társadalmi egyezség nem jött létre. Az úrgazdagok hatalmi helyzetüknél fogva egyszerűen felvásárolták (privatizálták) a falubeliek teheneit, következésképp a falu gazdái sorra tönkrementek.

A rendszerváltással egy szűk társadalmi réteg olyan többlethatalomra tett szert, amellyel kétségessé tették a térségben élők jövőjét. Miután mohóságukban tönkretették a „közös legelőt” is (elherdálták a nemzeti vagyont) a gazdasági egyensúlyvesztés következményeit hitelekkel próbálják orvosolni. Ezzel tovább súlyosbítják a helyzetet, hiszen törekvésük valójában nem az egyensúly helyreállítására irányul, hanem a „nálam a haszon, nálatok a költség” elve alapján mindent elzálogosítottak, amelynek terheit unokáink is nyögni fogják.

A rendszerváltástól, főként az Európai Unióhoz való csatlakozástól az emberek az életszínvonal és életminőség javulását remélték. Okkal és joggal. Ezt is ígérték nekik. Senki sem tudta vagy mondta, hogy a modern kapitalizmus a piac szentségének és a vállalkozás szabadságának a forszírozásával

voltaképpen a következmények iránt viselt felelősség alóli felszabadulást jelenti. Senki sem mondta, hogy a mai globális kapitalista birodalomba való betagozódás következményeként nyomorral és szenvedésteli évtizedekkel kell számolni.

Azt sem mondta senki, hogy a piacgazdaság jegyében az úrgazdagok diktatúrát gyakorolnak majd a társadalom többsége felett folyamatosan másokra hárítva a szociális deficitet, miközben ők újabb extraprofitra tesznek szert.

Néhány keresetlen szó

Azok, akik az elmúlt húsz évben – a nagy világrendezők szerepében tetszelegve – felzárkózást, megbékélést, árokbetemetést, lemondást, nadrágszíjszorítást, áldozatvállalást hirdettek, miközben a törvényesített rablás keretében kifosztották saját népüket, még mindig az Európai Unióhoz való felzárkózást és a demokrácia jelszavát használják paravánként. Elhangzottak óva intő szavak is. Csurka István szólt. Számtalanszor figyelmeztetett a nemzetközi pénzügyi oligarchia veszélyeire. Hogy a népeket nem hagyják majd saját életüket élni, táborokba kényszerítik őket, tőlük idegen rendszert, életformát, eszméket kényszerítenek rájuk. (5) A liberális piacgazdaság honi hívei kiátkozták, lefasisztázták. Az idő azonban Csurkát igazolta.

A sors ironiája, hogy Tamás Gáspár Miklós már ugyanazt mondja, amit húsz év óta hajtogat Csurka. Csalódottan és dühödten, hiszen – hogy finoman fogalmazzunk –, nem kis szerepe volt a rendszerváltó politikai elit úttévesztésében.

A kései kapitalizmusnak az európai változata – mondja – kilátástalan, egy csődbe ment politikai rendszer ráerőszakolása a polgárookra. A választók érzékelik, hogy az európai választásnak nincs tétje. Saját bőrükön tapasztalják a negatív tüneteket, elégedetlenek az intézményeivel, a polgári demokrácia személyzetével. Azt mondják a politikusokra: menjetek a fenébe. Ez nem közöny, ez viszolygás, elutasítás, amit osztok – mondja TGM. Aztán a magyar politikai osztályról: „A magyar politikai osztály meg olyan, (...) amilyen mindig volt: vármegyei, járási, szolgabírói nívó; piás, züllött, nőgyűlölő, provinciális, ostoba, népellenes szar.”(6)

Ez volna az elit. Meglátása szerint a nép intellektuális és képzeleti tartalékai is kimerültek a politikát illetően. „Az emberek művészeti hajlamaiban

⁴ Bogár László. In.: Válság és valóság. Id. m.

⁵ Részletek Csurka István augusztus 20-ai beszédéből.

⁶ TGM: „Provinciális, ostoba, népellenes szar. Forrás: http://www.hirszerzo.hu/cikk.tgm_provincialis_ostoba_nepellenes_szar.111520.html. 2009-06-11 07:15

és szerelmi stratégiáiban továbbra is van némi fantázia és intelligencia, de a közügyekben semmi.”⁽⁷⁾ A neves filozófus körülbelül 300 embert tart Magyarországon „jól informálnak”

– Nagyon súlyos lelkiismeret-furdalásom van, vallja be őszintén Tamás Gáspár Miklós. Az én generációmnak meg kell tennie a magáét, hogy jóvá tegye a szörnyű hibákat, amelyeket annak idején – naivitásból, dogmatizmusból, gyerekes kommunistaellenességből – beleépítettünk a rendszerbe. A rendszerváltás e tekintetben rosszul indult, még rosszabbul folytatódott, alapvető korrekcióra volna szükség.

– A rendszerváltó nemzedék – a nemzedékem – nagy mértékben hibás a dolgok alakulásáért. Akkoriban teljes mértékben el voltunk foglalva a polgári demokrácia közjogi és politikai kereteinek megteremtésével. Miközben majdnem kétmillió munkahely elveszett, erről komoly beszéd a főszínen nem folyt. Honfitársaink ötödének a társadalmi egzisztenciából való kizárása anélkül ment végbe, hogy a politikai osztály akár egy szót is szólt volna.

– Ma is az a neokonzervatív gazdaságpolitika irányít mindent Magyarországon, amelyet a nép egy százaléka támogat, de annak is kárára van. Jelenleg csak a jobboldalnak van esélye a fordulat végrehajtására, ám aligha teszi meg.⁽⁸⁾

Kihagyták a népet

Tegyük fel azt a történelmietlen kérdést: alakulhatott-e volna másként is? Volt-e más választási lehetőség, vagy a rendszerváltás előre megírt forgatókönyv szerint zajlott le? Erre vonatkozóan bizonyára mindenkinek van valamilyen elképzelése, nekem is, de hallgassunk meg néhány közéleti személyiséget, akik részesei voltak az akkori eseményeknek.

Pozsgay Imre – aki a rendszerváltozás előtt magas párt- és állami funkciókat töltött be – a Debreceni Egyetem Politikatudományi Intézetének egykori vezetőjeként, az intézet alapításának 20. évfordulóján szervezett konferencián kijelentette: volt rendszerváltozás, de elvesztettük. 1989-ben létrejött a modern demokrácia intézményrendszere, kivonult a megszálló szovjet hadsereg, azóta demokratikus választások útján lehet a hatalmat megszerezni. „Mégis baj van ezzel a demokráciával, ugyanis annak megteremtéséből kihagyták a népet” – mondta. ⁽⁹⁾

⁷ *Id. m.*

⁸ *Id. m.*

⁹ MTI. Mépszava online. Forrás: <http://www.nepszava.hu/default.asp?cCenter=OnlineCikk.asp&ArticleID=1169794>

¹⁰ Bihari Mihály: felrobbantak az alkotmány alvó aknái. 2009. augusztus 14. 06:30 Angyal Ágnes - FigyelőNet

Bizonyítottnak látja, hogy a jelenlegi pénzügyi válságot, a „világcsődöt” (is) az a neoliberais gazdaságpolitika okozta, amelynek jegyében az államot sok millió állampolgárral és családjakkal együtt egyszerűen privatizálták. A népet azért hagyták ki a rendszerváltásból, hogy ne legyen képes az ország kirablását megakadályozni. Az állampolgárok ma „érdekérvényesítés nélküli szavazók”, a nép felől érkező kezdeményezések mély lesajnálásban részesülnek, nincs foganatjuk, ami rombolja a politikai kultúrát és a közmorált, az utcát, „csőcselékkultúrát” hoz létre. A megoldást abban látja, hogy vissza kell szerezni az állami vagyont és azt a jövőben az állampolgárok felügyelete alá kell helyezni. Emellett újra kell gondolni az intézmények működését, a nép és az állam szerepét; erősíteni kell a nemzetállamok lehetőségeit, hogy az állampolgárok magukénak érezzék a politikai rendszert.

Alvó aknák

Bihari Mihály, az Alkotmánybíróság volt elnöke, aki a rendszerváltás egyik meghatározó alakja volt nemrégiben kijelentette: 2006 után felrobbantak az alkotmányba rejtett „alvó aknák”, ezért meg kell újítani a népszavazási, a gyűlekezési törvényt, de az alkotmányt is.⁽¹⁰⁾

Meglátása szerint a gazdasági élet átalakítására vonatkozóan a politikai vezető csoportoknak nem volt koncepciójuk, de ennek ellenére a politikai rendszerváltás sikeres volt.

A szlovének óvatosabbak voltak, éppen ezért ők tudták a gazdaságukat leginkább megrázkódtatás nélkül a piacgazdaságba átvezetni. Mi gyorsítottuk, gyorsítottuk, sőt még tovább gyorsítottuk ezt a folyamatot, és ebből adódtak a problémák, amelyeket lassú tempó esetén el lehetett volna kerülni.

1990 és 1994 között több mint egymillió munkahely szűnt meg, a négy és fél millióból. Ez megrázkódtatásszerűen érintette az embereket, amit súlyosbított az elmúlt 6-8 év nagyon rossz gazdaság-és társadalompolitikája.

Sem a politikai-hatalmi viszonyokból sem az alkotmányos rendszerváltásból nem kellett, hogy szükségszerűen következzen a munkanélküliség ilyen mérete, a külföldi tőke ilyen méretű eluralkodása sem a magyar gazdasági életben, mint ahogy nem volt szükségszerű a magyar közép gazdaságoknak a tönkremenetele sem. Bihari szerint ez egyértelműen a politikai elit hibája volt, mert sem a külső nemzetközi

elvárások, sem a belső történelmi kényszerek nem szűkítették le ilyen értelemben a magyar politikai elit mozgásterét. A politikai elit vakságát a mindenáron való piacosítás elvére vezeti vissza, ezt követően pedig a bajok forrását abban látja, hogy a versengő politikai csoportok egymás teljes megsemmisítésére törekednek.

Rosszul sáfárokodtak

Tény, hogy a privatizáció veszélyeire Horváth Balázs, a miniszterelnököt helyettesítő egykori belügyminiszter, akinek az őskommunisták képtelenek voltak megbocsátani, hogy 1990 őszén, a taxisblokáid idején meghiúsította a kormány és az MDF megbuktatását, a gazdaság átalakításával kapcsolatban idejében felhívta a veszélyt a privatizáció anomáliáira. Nevezetesen arra, hogy az ország kiárusítása ellentétes a szociális piacgazdaság működési mechanizmusaival és a nemzet céljaival. „Történelmi lehetőséget kaptunk a gazdaság, a tulajdoni szerkezet átalakítására, így a nemzeti polgárság megteremtésére, s ha ezzel a lehetőséggel rosszul sáfárokodunk, a történelem eltemet bennünket, de talán nemzetünket is a jelenlegi balkáni állapotokba fagyasztja”, írja 1992 áprilisában, egy bizalmasan kezelt dokumentumban.⁽¹¹⁾

A törvényesített rablást és a magyar kis-és közepes vállalkozás szándékos elszegényítését azonban semmi sem tudta megakadályozni, ezért a történelem hamarosan eltemeti azokat, akik a lehetőséggel rosszul sáfárokodtak, illetve kapzsiságukban mindent a saját javukra fordítottak.

A posztkádárizmus vége

Eljött a posztkádárizmus vége, újra kell rakni a társadalom meggyengült alapjait – mondta Kósa Lajos augusztus 20-án Debrecenben a Szent István domborművénel tartott megemlékezésen. Vége van a puha diktatúrából kialakult bizonytalan demokráciának, „a Kádár-kort túlélő kádári elit a saját sírját ássa” – tette hozzá Debrecen polgármestere. A jelenlegi alkotmányos rendszert felesleges toldozgatni-foldozgatni, a magyar demokrácia szervezeti rendszerét is újra kell gondolni, s megújítva folytatni kell Szent István művét. Szent Istvánt méltatva Kósa Lajos arról beszélt, hogy a magyar nép több mint ezer éven át sikeres államot működtetett, ami mintául

szolgált Európában, s ma az a kérdés, „hogyan tudunk visszatalálni Szent Istvánhoz?”.⁽¹²⁾

A fordulatot illetően Csurka István a tőle megszokott kemény szavakkal fogalmaz: „Megbukott a világra az utóbbi évtizedekben csak szenvedést, zűrzavart, halált hozó liberalizmus, a neoliberais piacgazdaság, aminek következtében szétesett magyarországi pártja, az SZDSZ, és szélütötten, egymásba mardosva tántorog ennek kiszolgálópártja, az MSZP.”⁽¹³⁾

A dolgok addig fajultak – írja Csurka -, hogy itt most csak rendszerváltás következhet. Nem késlekedik felsorolni a teendőket. „Törvényes elszámoltatás, senkit pusztán etnikai hovatartozásáért nem szabad büntetni, minden kilengésnek elejét kell venni. A föld, a vizek, az erdők megtartása a magyar megmaradás alapfeltétele. Ezért új telepítési program kell. Sokezer magyar fiatal családot kell földtulajdonhoz, korszerű gazdálkodás lehetőségéhez juttatni, tőlük el kell várni az egészséges szellemű magyar gyermekek sokaságának felnevelését. Az új magyar elit felnevelését, majd helyzetbe hozását haladéktalanul meg kell kezdeni. A magyarságot a magyar hagyományokon felnőtt, a magyarsághoz a legmélyebben kötődő, a népből származó új középosztálynak és elitnek kell vezetnie. Van még sok más is, de most maradjunk ennyiben.”⁽¹⁴⁾

Kövér László, a Fidesz ügyvezető alelnöke, Csurkánál is keményebben fogalmazott, amikor nemrégiben kifejtette, hogy rothad az egész államgépezet, mert haramiák és bitorlók ülnek az államvezetői székekben. Azok örökösei, akik egykoron arra hivatkozva államosították a magántulajdont, hogy az állam a legjobb tulajdonos, most azt mondják, az állam rossz tulajdonos, ezért meggyengítik az államot. Amit maguk nem tudnak ellopni, azt idegen államok cégeinek birtokába adják. Költségvetési pénzekből magáncégeket finanszíroznak. Ha a magyar polgárok hagyják, néhány év múlva olyan állapotban lesz a magyar vidék, mint a tatárjárás, törökidő után: „jöhetnek hát az új telepések, az új bevándorlók, az új honfoglalók”.

Fordulat előtt

Minden jel szerint fordulat előtt állunk. Hogy a fordulat ne érjen bennünket meglepetésként, ahogyan ez a kommunista birodalom összeomlásakor történt, át kell gondolni a helyzetünket. Ahhoz persze nincs elég ismeretünk, talán bátorságunk sem, hogy a jövőre

¹¹ „Megbomlott egyensúly”. Horváth Balázs Arcai. *Cikkek, beszédek, interjúk. Haza és Haladás Alapítvány. Budapest, 1994., 41. o.*

¹² Újra kell rakni a társadalom alapjait. 2009. augusztus 20., 17:56 fidesz.hu

¹³ Csurka István: A legfontosabb kérdések felsorolása (Megjelent a Magyar Fórum XXI. évfolyamának 32. számában.)

¹⁴ Id. m.

vonatkozóan bármilyen prognózist megkockáztassunk. Napnál világosabb azonban, hogy a globális kapitalizmus rendszere, amelynek az úgynevezett rendszerváltással mi is részévé váltunk, nem képes kezelni az új kihívásokat. Itt elsősorban nem a – szándékosan kirobbantott – pénzügyi válságra gondolok, hanem arra az adósságcspadára, amelynek következtében szociális forrongásra lehet számítani a kifosztott országokban, köztük Magyarországon.

Minden bizonnyal konzervatív korszak kezdődik Európában, a baloldal komoly vereséget szenvedett majd minden országban. Mondhatnánk azt is, hogy jobbra tolódásra számíthatunk, ha a „jobb” és a „bal” fogalmaknak lenne még értelmük. A liberalizmus visszaszorult, elvesztette befolyását a társadalomra, amelyben sokáig domináns szerepet játszott. Maga a politikai változás azonban nem fogja jelentősen befolyásolni az állampolgárok életét.

De azért igazat kell adnunk Csapó Endrének, annyit sulykolták belénk, hogy zsigereiben ott hordozza mindenki, mit kell érteni jobb és baloldal alatt. A jobboldal a nemzeti oldalt jelenti, míg a baloldal a nemzetköziséget, kozmopolita összefonódást. A nemzeti oldalra a bűnösség árnya vetül, hamar megkapja a fasiszta megbélyegzést, a baloldal viszont a megvilágosodás, a haladás, a szellemi szabadság szinonimájává vált. Nemzeti oldalon állni áldozatvállalást, üldöztetést, bukást jelent. Baloldalnak lenni anyagi sikert, pozíciót, rangot, címet, előmenetelt, dicsőséget, szoborba öntött példaképet. (15)

Most, hogy az európai parlamenti választásokon előretört a jobb oldal, riasztó címek jelennek a világsajtóban. Sokan ezt bűnnek tartják a fennálló – vagy formálódó – világrenddel szemben, írja Csapó Endre. Veszélyben a világbéke! A választási eredmények felkavarták a magyar belpolitikai életet, amennyiben „világos képet adott a hatalom támogatottságának hiányáról, de felvillantotta annak reményét is, hogy lesz lehetőség nemzeti érdeke kormányzásra Magyarországon.”(16)

Mindenhol erősödik a nacionalizmus, ami az öregedő, dekadens, kulturálisan hanyatló kontinens önkifejezése, mondja rezignáltan Tamás Gáspár Miklós.(17)

Tuti fasiszták

Azok, akik veszélyeztetve érzik magukat, javaikat, privilégiumaikat, a fasiszta veszélyével riogatnak. A totalitárius diktatúrát megvalósító kommunista párt

szellemi utódainak, akik a „rendszerváltás” óta szinte folyamatosan hatalmon vannak, egyetlen ütőkártya maradt a kezükben, amivel uralmukat ideig-óráig még fenntarthatják, ez pedig a „fasisztaveszély”.

Az ember csak kapkodja a fejét, nehogy fasiszta gyanúba keveredjék. Teszem azt, ha ma egy férfi még vonzalmat érez a szebbik nem iránt, könnyen rásüthetik, hogy fasiszta. Az meg, akit irritál az utcán felvonuló vonagló melegék látványa, tuti fasiszta. A családszerető emberek, akik nem követik a trendit, hanem egymás között érzik jól magukat, a fasiszták oldalán állnak. Több mint gyanúsak azok is, akik örömeiket lelik cseperedő unokáikban, mert az ilyenek szokták rosszállóan szóvá tenni az abortuszokat. Ha valaki a nyilvánosság előtt a nemzet sorsán aggódik, netán nemzeti érzésének hangot ad, durva fasiszta kilengésnek számít. Az utcára vonuló elégedetlenkedők pedig örüljenek, ha a rend éber őrei csak a szemüket verik ki fasiszta magatartásuk miatt.

A fasiszta jelző a lehető legsúlyosabb vádak egyike, amely következményekkel jár nemcsak arra nézve, akire mondják, hanem arra is, aki azt mások megbélyegzésére használja. A közvélemény először megütközéssel és felháborodással fogadta a nagy megbecsülésnek örvendő szellemi, közéleti emberek lefasisztázását. Az ellenérzést csak fokozta, hogy ez a gyalázatos és tisztességtelen magatartás általános jelenséggé vált. Ma már ott tartunk, hogy egyesek az egész békét és nyugalmat kívánó magyar társadalmat éjt nappá téve fasisztázzák. Ahogyan az lenni szokott, nem célszerű túlfeszíteni a húrt, mert a dolgok könnyen a visszajukra fordulnak. Azok, akik a fasiszmussal való riogatással igyekeztek lejáratni, megfélemlíteni a magyarságot önmaguk sírásóivá váltak.

Monetáris szörnyek

A társadalom pénztőke általi kifosztása jelenti az egyik, ha nem a legnagyobb problémát. Az emberek a kormányokat hibáztatják az egészségügyi rendszer szétveréséért, az adórendszer szigorításért, a kórházi ágyak csökkentéséért, a kórházak tömeges bezárásáért, az iskolák bezárásáért stb. holott mindez annak a következménye, hogy pénzpiac nyomást gyakorol a kormányokra, hogy ezeket az ellátórendszereket engedje át a tőkepiacnak nyereszkesedés céljából. „Nem a kormányok költsége miatt adósodnak el az egyes országok és nemzetek,

¹⁵ Csapó Endre: „Előre tör a jobboldal!” *Megjelent a Magyar Élet 2009. június 18-i számában*

¹⁶ Id. m.

¹⁷ TGM: „Provinciális, ostoba, népellenes szar. Forrás http://www.hirszerto.hu/cikk.tgm_provincialis_ostoba_nepellenes_szar.111520.html. 2009-06-11 07:15

hanem a pénzügyi rendszer adósítja el a kormányokat.” írja Drábik János. (18) Az a pénzügyi rendszer, amely magánkézen van, s amely annál hatékonyabban tud beavatkozni a nemzetgazdaság életébe, minél eladósodottabb az állam. Tulajdonképpen a nemzetközi pénzügyi közösség, a monetáris hatalom akadályozza meg a kormányokat abban, hogy a törvényhozást kézben tartásuk, a közjó és a közérdek jegyében politizáljanak. Ez a folyamat oda vezet, hogy a nemzeti össztermék egyre nagyobb részét kényszerülnek az egyes országok átadni a nemzetközi pénzligarchia számára kamat, adósságszolgálat, profit és tőkejádék formájában, így egyre kevésbé lesznek képesek megállni saját lábukon. (19) „A tőke nem életszínvonalat javítani, hanem szerezni jön”(20) Az ország egyre inkább eladósodik, mégpedig a külföldi tulajdonú magántársaságok, különösen a 95%-ban külföldi tulajdonú bankrendszer által.

Pontos adatok nincsenek, a szakértők is csak találgatásokra vannak utalva, a magyar állam vezetői ugyanis titokként kezelik az államadósságot. A követelés jogos, hogy a következő kormány hozza nyilvánosságra a magyar államadósság történetét, amelyből ki kell derülnie, hogy kik a felelősök azért, hogy iszonyatos (egyes becslések szerint 1500 milliárd, Varga István szerint 2000 milliárd forintnyi) kamatteher nehezedik Magyarország költségvetésére.

Hozzávetőleges becslések azonban vannak, amelyek rávilágítanak a „monetáris szörnyek” világára, amelyben minden lehetséges, nincsenek korlátok, egy gombnyomás a számítógépen, és semmivé válik mindaz az érték, mindazok a javak, amelyeket évszázadok alatt felhalmozunk.

Varga István a hozzáférhető adatok gondos elemzése alapján a következő eredményre jutott. 2002-ben a kormányváltáskor 5,5 milliárd euró volt a nettó adósság külfölddel szemben. 2003-ban 7, majd 2005 elejére 10 milliárd euró, ami 2006 elejére 15 milliárd euróra emelkedett. Magyarország a 2007-es évet már több mint 18 milliárd euróval kezdte, ami év végére 24 milliárdra növekedett. „2008 elején a 24 milliárd eurós zárás 33 milliárd euró nyitóállományként jelent meg.”(21) Végül 2008 decemberére 41 milliárd euró nettó adósság terhelte a magyar gazdaságot. Az államadóssággal kapcsolatban mindig csak az államháztartás eladósodásáról hallunk, holott arról van szó, hogy ennyi kötelezettség terheli a magyar polgárokat külfölddel szemben.

Amíg az anyaország a monetáris szörnyek markában van, a határon túli magyarság aligha számíthat anyagi és politikai támogatásra. Nemcsak Magyarország gazdasági ellehetetlenülése okán, hanem azért sem, mert a monetáris unió együtt jár a nemzeti szuverenitás önkorlátozásának a követelményével, ami a nemzeti önrendelkezés eszméjének a háttérbe szorulása miatt érint igen érzékenyen bennünket.

Globalizáció és nemzetépítés

Székelyhídi Ágoston, az MDF alapító tagja, egykori választmányi elnöke írja – a hazai baloldal most már a globális tőkepiac szolgálatába szegődött, és ezért a hatalmi támogatásért cserébe végzi helytartói feladatát. Vagy hatalom, vagy nemzeti önrendelkezés – neki ebben állt és áll a tét. Ebből ered aztán a stratégia, hogy mindent a hatalomért, és mindennel a nemzeti önrendelkezés ellen.(22)

Sajnos a rendszerváltás elején a harmadik út lehetősége nem képezte megfontolás tárgyát, ami végzetes tévedésnek bizonyult. Az események menetét vélhetően nem is annyira politikai szándék, mint inkább a pénzügyi unióval kapcsolatos elképzelések alakították.

A nemzetállam, bármennyire is kárhoztatják, egy lehetőség arra, hogy a népre egyre inkább ránehezedő multinacionális vállalati szféra és a pénzpiac nyomásának valamelyest ellenálljon. Ennek hiányában a nemzeti érdekeket szem előtt tartó politikai elit, már ahol van, a kormányzás során egyre nehezebben képes érvényesíteni társadalmi-nemzeti érdekeit, és mind kevésbé képes kivédeni a globalizáció káros hatásait.

Az a folyamat, amelyet általában globalizációnak nevezünk, igen mélyrehatóan meghatározza a nemzetépítés esélyeit, amennyiben a globalizáció és a nemzetépítés eleve, lényegükből fakadóan ellentmondnak egymásnak, óhatatlanul kizárják egymást. Ugyanis a társadalmi szerveződés más szintjeit jelentik. Az előbbi az egyes nemzetekre, ezek államaira, különböző népek mozgásterületére, gazdaságára, kultúrájára támaszkodik, az utóbbi viszont az erőforrások kivonását jelenti ebből a szférából. A nemzeti kormányok a globalizációs folyamatban elvesztik tárgyalási pozícióikat, egyoldalú függőségi viszony jön létre a globális piacot mozgató ipari és pénzügyi hatalmasságok (oligarchia) javára.

¹⁸ Bogár László-Drábik János-Varga István: *Válság és válság. Éghajlat Könyvkiadó. Budapest 2009., 202.*

¹⁹ Drábik János. *Id. m.*

²⁰ Varga István: *Id. m. 231. o.*

²¹ *Id. m. uo.*

A globalizáció így végül is a társadalomban szélsőséges jövedelmi megoszláshoz vezet, ami nemcsak a nemzeti kohéziót gyengíti, hanem aláássa a társadalmi szolidaritást is, bizalmatlanságot szít, és kérdésessé teszi a mindenkori kormányzat alkalmasságát és érvényét.

Sokan abban reménykedtek, hogy az Európai Unióhoz való csatlakozás változtatni fog ezen a helyzete, jelentős globális erőforrás-bevonást jelent, ennek azonban, ahogyan fentebb láttuk, épp az ellenkezője történt.

A globalizáció ugyanakkor nemcsak a társadalom széles rétegeinek az elszegényítésével jár, nemcsak a nemzetállamok mozgásterét szűkíti be, hanem messzemenően hatást gyakorol a nemzetek között fennálló viszonyokra is. Az unióhoz való csatlakozás ahelyett hogy semlegesítette volna Magyarországot és a szomszédos országok közti feszültséget, inkább kiélezte azt. Ha csakugyan az együttműködési keretek kiépítése, egy kooperatív típusú és pozitív összegű játéktér megteremtése lenne az Unió valódi célja, nyilván nem fordulhatott volna elő, hogy a szlovák kormány Sólyom Lászlót, a magyar köztársaság elnökét a trianoni határról visszaküldje.

Természetesen a globalizáció és a nemzetállamok kérdésének összefüggésrendszere jóval bonyolultabb, mint ahogyan itt egy-két mondatba sűrítettük, a jelek szerint nem alaptalan a gyanú, hogy a globalizáció ráfizetéses buli valamennyi nemzetállam számára. Ami történelmileg nem azt jelenti, hogy az etnocentrikus provincializmus után egy igazságosabb és szebb világ köszönt ránk, hanem azt, hogy a globális pénzpiac onnantól kezdve néhány ezer mohó bankár és gátlástalan üzletember zsebre vág az egymásnak feszülő nemzetek feje fölött mindent.

De nincs veszve minden. A globális-nemzeti meccs még nem dőlt el. Bár a nemzetek feletti irányzatok jelentős mértékben gyengítették a nemzetállamokat (az államok szerepét, erejét és önállóságát, a nemzeti érdekek még mindig erősebbnek bizonyulnak, fölülte állnak az európai és globalizációs érdekeknek. Az emberek továbbra is nemzetben gondolkodnak, mert nincs helyette más, elfogadható identitáskeret.

Hatalmi potenciál

A hatalomról beszélünk, amely a legfőbb meghatározója egy-egy térség, ország, nemzet sorsának, jövőjének. Mérlegelve helyzetünket, lehetőségeinket, eredményeinket abból kell

kiindulnunk, hogy milyen esélyei voltak a rendszerváltó Magyarországnak elképzéseink megvalósításához. Az anyagi javak mellett milyen szellemi potenciállal rendelkezünk abban a területi szétszabdaltságunkban, amelybe Trianon után került a magyarság? Milyen tudattalan félelmek, ismétlési kényszer, a kollektív emlékezetben rögzült neurotikus gócok rögzültek bennünk a politikai diktatúrák, a különféle társadalomlélektani traumák után?

Lássuk előbb a hatalom hagyományos paramétereit. A hatalom meghatározó elemeihez tartozik az ország (az adott népesség által lakott terület) nagysága, a természeti adottságok, a gazdasági fejlettségi szint, a népesség nagysága, katonai ereje, politikai rendszere, kultúrája, társadalmi szervezettsége, és még hosszasan sorolhatnánk nem felejtkezve el határaitól, a népesség etnikai összetételéről, természeti kincseiről és egyebekről sem.

Magyarország kis országnak számít, akkor is, ha vannak nála kisebbek is. Határai természetellenesek, politikai erőszakból következmenyei, a józan ész szempontjából érthetetlenek, katonailag védhetetlenek, amúgy sincs katonaság, amely képes lenne bármit is megvédeni. Az ország gazdaságilag fejletlen, népessége fogy, amelynek száma amúgy is csekély. A népesség megoszlása is kedvezőtlen, sok az abortusz, kevés a fiatal, túl sok az idős, a nyugdíjas, a beteg ember, az átlagéletkor a középkorú férfiak körében zambiai szinten van. Mindemellett a magyarság egyharmada más országban él, olyan közegben, amely fojtogatja, elnyomja, kizsákmányolja.

Magyarország hatalmi bázisát így összegzi Völgyes Iván a rendszerváltás elején: „Kis ország, kis népességgel, minimális természeti kincsekkel, védhetetlen határokkal, gazdaságilag alulfejlett, katonailag gyenge; rejtett ereje csupán újonnan felfedezett politikai rendszerében és kultúrájában van.”⁽²³⁾

A sors iróniája, hogy gyengeségeink sorában a leggyengébb láncszemnek épp ez utóbbi bizonyult, amire Völgyes Iván oly bizakodóan tekintett 1990-ben. Az újonnan kialakuló politikai rendszer vitte szakadékba az országot, a kultúra pedig, ahelyett hogy serkentette volna a megújulás tisztaságát, maga is áldozatává vált az elhibázott politikának.

Magas rangú kitüntetések

Amikor azon keseregünk, hogy a magyar kormány nem nyújtott hatékony támogatást a Kárpát-

²² 2009-07-31 *Magyar Hírlap*

²³ Völgyes Iván: *A hatalom csapdája: helyünk Európában, helyünk a világban. In.: INFO-Társadalomtudomány, 12. szám (1990. május), 45. o.*

medencében élő magyar nemzetrészek autonómiarendszerének kiharcolásához, tétovának, gyávának, erőtlennek bizonyult külpolitikájában, tartjuk szem előtt a csonka ország hatalmi potenciálját, és azt is, hogy a rendszerváltó elit, hogyan, kikből verbuválódott. Erről az elmúlt húsz év alatt annyi szó esett, hogy nem szükséges tovább ragoznunk.

De nem mehetünk el szó nélkül amellett, hogy az ideai évben több volt szocialista kormánytag is magas rangú kitüntetésben részesült a jelenlegi miniszterelnök, Bajnai Gordon javaslatára. Többek között Németh Miklós, akinek a kormánya idején indult el a spontán privatizációként ismert folyamat. Akkor jöttek létre azok a jogszabályok, amelyek lényegében a kommunista vezérgazdátok tulajdonába adták a magyar vállalatokat. Németh Miklós 1991-től egészen 2000-ig az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank alelnökeként játszott szerepet Magyarország pénzügyi helyzetének alakulásában.

Talán nem most kellett volna az egykori rendszerváltó elit képviselőit magas rangú állami kitüntetésben részesíteni, amikor csődöt mondott az egész politikai garnitúra. Ez ugyanis azt a benyomást kelti az emberekben, hogy a jutalmat történelmi szerepükkel érdemelték ki, amely abban állt, hogy a nemzetközi pénzügyi oligarchia szolgálatába szegődve nem hagyták a kommunista diktatúrából még fel sem ocsúdott népet, hogy saját életét élje. Különben is, minden romokban hever.

Külpolitikai dogmák

Nyilván nem én mondom meg, hogy Magyarországnak milyen politikát kell folytatnia ahhoz, hogy az bizakodásra adjon okot a jövő szempontjából. Ami biztatónak ígérkezik, arról is kiderülhet, hogy a pokolba vezető út. A rendszerváltás elején például sokan biztatónak tartották a nemzetközi piaccgazdaságba való bekapcsolódást, abban reménykedve, hogy ez lehetővé teszi a pénz beáramlását, ami majd az ország jövőjét szolgálja. Ezzel szemben, ami végbement, az az ország kiárusítása, és a pénzpiacnak való kiszolgáltatottság annak minden átkával. Az Európára orientált politika a nemzeti érdekek feladásával járt, és olyan erkölcsi és etikai visszaéléseket vont magával, amelyek józan ésszel összeegyeztethetetlenek a demokrácia fogalmával.

Kudarcot vallott az a külpolitikai dogma is, miszerint a hatalmi realitás azt kívánja, hogy a magyaroknak saját érdekeiket a románok, szlovákok, szerbek érdekei alá kell rendelnie. Ez a téves politika azzal a következménnyel járt, hogy egyre rosszabb a szomszédos országokban élő magyar kisebbségek

helyzete, miközben Magyarország történelmi alkalmat szalasztott el ennek a kérdésnek a rendezésére.

Nincs más út, mint az európai integráció – szajkózzák a politikusok. Lehet, hogy igazuk van. Visszás érzéseket kelt az emberekben, hogy többnyire azok viszik a prímet, akik korábban az örök és megbonthatatlan szovjet-magyar barátság lelkes szószólói voltak.

A demokratikus Európa megvalósulásától egyelőre éppen olyan távol állunk, mint a „reális szocializmus” idején voltunk a kommunizmus megvalósításától. Nyilván azok is tisztában vannak vele, akikre majd ez a feladat vár: a magyar érdekeket szem előtt tartó, önálló, független külpolitikára van szükségünk.

Forgatókönyv nélkül

Semmi se valamilyen előre tervezett forgatókönyv szerint megy előre. Az ésszerű megegyezések és megoldások lehetőségében épp úgy nem lehet hinni, ahogyan az összeesküvés-elméletekben sem. Az érdekek és hagyományok, az újító szándékok és tehetetlenség, a jó és a rossz folyamatos ütközésében formálódik az idő. Nem a jövő, ami csak képzeletünk terméke, hanem az a világ, amelyik van, és amelyik annyi arcát mutatja felénk, ahány ember él a világon.

Csakugyan ütött a kommunizmus végórja, vagy egyszer előkerülnek újra a vörös zászlók? Alig fél évszázada a világ még a kapitalizmus végórját várta. A világkapitalizmus győzelme nem hordozza-e magában szükségszerűen a bukását is, legalábbis annak a tőkés nagyhatalomnak, amely mindent egy kézben szeretne tartani?

Az új világregend – a demokrácia – hordozója, az Egyesült Államok, képes-e a saját arcára formálni a világot? Nem kerül-e túl sok pénzbe a demokrácia terjesztése, támogatása a világ minden részén, az ott élő népek ellenében? Nem vitás, hogy képes beavatkozni, megelőző csapást mérni mindenütt a „terroristákra”, a haladás elleni erőkre, képes felvenni a harcot bármikor, bárkivel, de vajon nem ez a terjeszkedés okozza-e majd vesztét? Meddig hajlandó vállalni a társadalom ennek a terhét?

Elvarratlan szálak

Kérdések, amelyekre nincs válasz. Közben mi is tipródunk. A bálványosi visszatekintés során az autonómia megvalósulásának a lehetősége az idén is szóba került, ahogyan az elmúlt húsz évben minden valamire való rendezvényen szóba kerül. Ennek ellenére nem sok eredménnyel dicsekedhetünk. Az idén Erdélyben maga a román elnök, Traian Basescu oszlatta el az autonómiához fűződő vérmes

reményeket. A magas rangú vendég azzal tromfolt le mindent, hogy „Románia egységes, szuverén nemzetállam”. És punktum. Ez a vesszőparipája a szerbeknek, szlovákoknak, ukránoknak. Az értetlenkedés természetes részükről. Nagyobb gondot jelent ennél, hogy az autonómia gondolatát maguk az érintett kisebbségi pártok is csak szavakban támogatják. Nem területit, hanem perszonalist. A választópolgárok már régen semmit sem értenek az egészről.

Délvidéken a kisebbségi politikusok azon tipódnak, hogyan állítsák össze a magyar választói névjegyzéket. Mit sem törődve azzal, hogy a magyar választópolgárok többségükben az utóbbi időben rendre szerb pártokra adták le voksukat valamelyik kisebbségi párt helyett. Ebben a bizalmatlan politikai légkörben folyik a kötélhúzás, amelynek a képviseleti demokrácia hitelvesztése miatt nincs igazi tétje.

Annak a cirkusznak, amit előszeretettel demokratikus választásoknak szoktunk nevezni, már a demokrácia fellegrárában, Amerikában sincs jelentősége. Magának az elnöknek a személye is régóta teljesen súlytalan. Függetlenül attól, hogy mekkora csinnadrattával zajlanak a választások, valójában a háttérhatalmak sakkozzák ki finom játszmákkal, hogy ki legyen a soros elnök. Ahogyan egy rejtett kiválasztó hatalom dönti el azt is, ki kerülhet be a hatalmi elitbe. A valóságos hatalom

régóta a pénzoligarchia kezében van, különben azokat az idiotákat, akik hatalmi posztokra, az adminisztráció és a közhivatalok élére kerülnek, soha senki meg nem választaná.

Ez így van másutt is csak durvább kivitelezésben: ordenaré hazugságokkal és nyilvánvaló csalásokkal fűszerezve. Mielőtt politikusaink túlságosan belefeledkeznének a Nemzeti Tanács megválasztása körül zajló vitába abban a reményben, hogy megtalálják a bölcsek követ, érdemes odafigyelnünk, hogyan vélekedik a liberális eszméiről elhíresült filozófus, Tamás Gáspár Miklós, a képviseleti demokráciáról.

– A mai képviseleti, polgári demokrácia – mondja – annyira népszerűtlen, legitimáció-hiányos, hogy nyugodtan ki lehet jelteni: halott. A demokratikus hatalom nélküli magyar nép a képviselet minden formáját, azaz a parlamenti, önkormányzati, vagyis politikai képviseletet, a civiltársadalmi képviseletet, ezen belül a médiákon keresztüli képviseletet és a piaci közvetítést egyaránt gyűlöli és megveti. Elmondhatatlan, diffúz és politikamentes gyűlölettel.

Tegyük hozzá, nemcsak a magyarok vannak így ezzel, hanem a román, a szerb, a szlovák, az ukrán (és sorolhatnánk) nép ugyanezt a gyűlöletet érzi, hiszen ennek a gyalázatos manipulációnak az áldozatai valamennyien, amellyel szemben teljesen eszköztelenek. Azzal áztatni magunkat, hogy majd mi helyére tesszük a dolgokat, több mint naivitás.

